Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntönne 20.2.2024 Dnro E58/2023/vp / Asiantuntijapyyntö

Lausunto Valtioneuvoston selvitys; Suomen avaintavoitteet EU-vaalikaudelle 2024 - 2029

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto kiittää asiantuntijapyynnöstänne ja lausuu asiasta seuraavaa.

Suomen kanta kokonaisuudessaan on Pohjois-Karjalan maakuntaliiton näkemyksen mukaan pääosin hyvä ja kannatettava.

Pohjois-Karjalassa on osaamista tarjota ratkaisuja biotalouteen ja ilmastonmuutoksen hillintään

Suomen kannassa tuodaan esille resurssitehokkuus, kiertotalouden toimivuus ja hiilineutraalit materiaalit. Lisäksi Suomi korostaa, että biotalous ja uusiutuvat luonnonvarat tarjoavat ratkaisuja vähähiilisyyteen, haitallisista riippuvuuksista irtautumiseen sekä EU-alueen huoltovarmuuteen. Suomi pitää yhteisen maatalouspolitiikan valmistelussa esillä biotalouden rahoituksen jatkuvuuden merkitystä osana maaseudun kehittämistä ja arvonlisän kasvattamista.

Pohjois-Karjalan maakuntaohjelmassa em. asiat ovat strategisia painopisteitä tai läpileikkaavia teemoja. Pitkäjänteisen kehittämistyön tuloksena, mm. ensimmäinen alueellinen ilmasto- ja energiaohjelma on laadittu jo vuonna 2005, Pohjois-Karjalassa uusiutuvan energian osuus koko energian käytöstä on jo 71 %, kun koko maan keskiarvo on 41,6 %. Pohjoisena, harvaan asuttuna alueena, Pohjois-Karjalan maaseutu tarvitsee maatalouden lisäksi myös muita elinkeinoja, jotka luonnonvaroihin perusten löytyvät erityisesti biotaloudesta. Alueen laadukkaat TKI-toimijat, kuten Itä-Suomen yliopisto, Karelia ammattikorkeakoulu, LUKE, SYKE ja Euroopan metsäinstituutti painottavat biotalouden kehittämistä toiminnassaan. Maakunnassamme on aihealueen osaamista ja kokemusta, jota voidaan hyödyntää myös EU:n tasolla. Maakuntamme sijainti ja pitkät välimatkat aiheuttavat kuitenkin omat haasteensa yritys- ja elinkeinoelämän toiminnalle, joten ne eivät ole sen vuoksi tasavertaisessa asemassa väkirikkaiden alueiden kanssa.

1. **NSPA- eli pohjoisten harvaan asuttujen alueiden erityiskohtelu on turvattava. Se perustuu Suomen liittymissopimuksessa tunnistettuihin rakenteellisiin epäkohtiin, jotka ovat kylmä ilmasto, pitkät välimatkat ja harva asutus.**

EU-rahoituksen merkitys alueella on sitä suurempi mitä pienempi on alueen BKT

Suomen kanta esittää, että nettomaksuosuutta ei kasvateta, vaan lisäpanostuksia uusiin kohteisiin ajetaan ensisijaisesti budjetin sisältä. Suurin osa EU:n budjetista on osoitettu maatalouspolitiikkaan ja koheesiopolitiikkaan. Sen vuoksi Suomen kanta tarkoittaa, että

juuri noista politiikkalohkoista siirrettäisiin resursseja mm. EU:n turvallisuuspolitiikkaan. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto suhtautuu tähän varauksellisesti.

Perussääntö on, että jäsenmaan suurempi maksuosuus tarkoittaa suurempaa saantoa. Koheesiopolitiikan tavoitteena on alueiden välisten taloudellisten erojen kaventaminen. BKT:n taso on kaikissa Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnissa selvästi Suomen keskiarvoa alhaisempi. Pohjois-Karjalassa se on uusimpien, vuoden 2021, tilastojen mukaan 35 791 €/asukas, kun koko maan keskiarvo on 45 285 €/asukas (Uusimaa 57 801 €/as.). Tämän vuoksi koheesiopolitiikan kautta maakuntaamme myönnettävä EU:n alue- ja rakennepolitiikan tuen merkitys on valtava. Pohjois-Karjalan maakuntaohjelman seurannan mukaan kaikesta alueella käytettävästä kehittämishankerahoituksesta 96 % tulee EU:n eri rahoituslähteistä. Yritysten kehittämisrahoitus perustuu myös lähes täysin EU-rahoitukseen. Tämän vuoksi merkittävät heikennykset koheesiopolitiikassa tarkoittaisivat alueen ja sen yritysten kehittämisedellytysten heikkenemistä ja niiden tukemista kansallisella rahoituksella. Maatalousrahaston rahoitus puolestaan mahdollistaa maatalouden harjoittamisen koko Suomessa, joten sen leikkaukset olisivat kohtalokkaita myös koko Suomen huoltovarmuuden kannalta.

2. **Koheesiopolitiikan kriteereissä on säilyttävä harvaan asuttujen alueiden kriteeri. Tämä on ratkaiseva koko Suomen EU - saannon kannalta, koska se pienentää Suomen nettomaksuosuutta.**

Geopoliittisen tilanteen vuoksi EU:n ulkoraja-alueisiin tulee kiinnittää erityishuomiota

Suomen kannassa on tunnistettu muuttunut geopoliittinen tilanne ja sen vaikutukset. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto painottaa, että Suomen itärajan maakunnissa toimintaympäristön muutokset ovat vaikuttaneet dramaattisesti. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on vaikuttanut merkittävästi itäisen Suomen elinkeinoelämään, saavutettavuuteen ja ihmisten arkeen. Raja on kiinni, matkailijat hävinneet, kauppa loppunut, Saimaan kanava ei ole käytettävissä ja tavaroiden kuljetukset ovat siirtyneet kumipyörille. Lisäksi energiahuolto ja yleensäkin huoltovarmuus hakevat uusia uomia. Viralliset yhteistyörakenteet ovat lähes tyystin lakanneet ja ihmisten normaali rajan ylittävä arki on käynyt mahdottomaksi.
Itärajasta on nopeasti tullut paitsi EU:n ulkoraja, niin myös NATOn pisin (1300 km) maaraja Venäjän kanssa.

3. **Venäjän ja Valko-Venäjän rajalla sijaitseville ulkoraja-alueille on luotava uusi erityiskohtelukriteeri. Nämä alueet kantavat kokoaan suurempaa vastuuta koko EU:n Venäjän vastaisista pakotteista.**

Metsäiset alueet tuntevat parhaiten metsäpolitiikan tarpeet

Suomen kannassa metsiä ja maankäyttöä koskevassa säätelyssä on otettava huomioon eri jäsenvaltioiden toisistaan poikkeavat olosuhteet ja mahdollisuudet kustannustehokkaisiin kansallisiin toimiin ja tunnistettava myös metsiin liittyvät elinkeinomahdollisuudet. Pohjois-Karjala metsäisenä alueena kannattaa tätä näkemystä.

Suomen metsävarat sijaitsevat pääosin (noin 59 % VMI-datan mukaan) Itä- ja Pohjois-Suomessa. Tämän vuoksi näiden alueiden näkemyksiä metsien käyttöön on kuunneltava erityisen huolella, ja niiden on päästävä itse vaikuttamaan alueillaan sijaitsevien metsien käyttöön.

4. **Metsiä koskeva päätöksenteko on oltava siellä, missä myös metsävarat sijaitsevat.**

Suomen EU-ennakkovaikuttaminen

Kerran vaalikaudessa tehtävästä EU-selonteosta siirtyminen jatkuvaan strategisten prioriteettien määrittämiseen, vaikuttamiseen ja seurantaan on kannatettava lähtökohta. On kuitenkin muistettava, että EU:n monivuotinen rahoituskehys kattaa seitsemän vuotta ja seuraava rahoituskausi alkaa vuonna 2028. Tällä hetkellä on tärkeintä tuoda esille Suomen kannalta tärkeimmät ja rahoitussaannon kannalta keskeisimmät asiat tulevan komission työohjelmaan ja sitä kautta myös tulevan rahoituskauden rahoituskehykseen.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Markus Hirvonen
maakuntajohtaja

Lisätietoja:
Eira Varis, aluekehitysjohtaja
eira.varis@pohjois-karjala.fi
puh. 050 307 4806

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu. Voitte tarkastaa allekirjoituksen oikeellisuuden kirjaamosta.